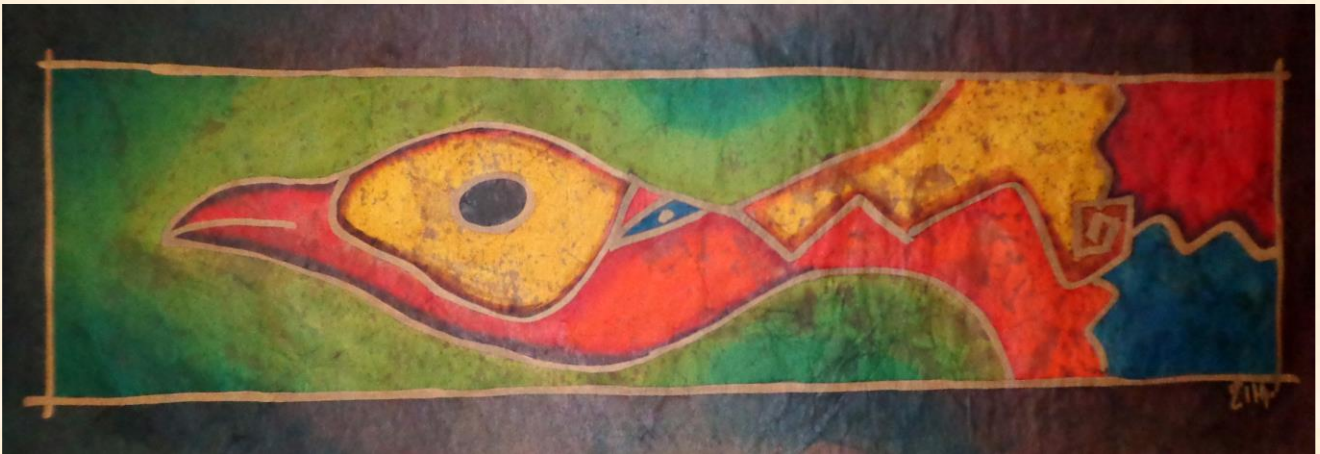

Het Havik broedseizoen 2015 in Bernheze

Painting Raptor, Mariana del Hoyo, Cusco Peru

Eindverslag roofvogelinventarisatie

Berry Setton
Heesch 22-11-2015
Vogelwerkgroep Oss-Uden

Voorwoord

Met dit verslag van het broedseizoen 2015 van roofvogels in de Gemeente Bernheze wil ik mijn bevindingen delen. Het was een druk jaar met extra speurwerk. Dit jaar hebben Paul Reijs en ik ook de roofvogels in het gebied Oss, Herperduin en Maashorst Noord doorlopen. Dit onderzoekgebied hebben wij overgenomen van Edward Sliwinski die naar het buitenland is verhuisd. De havik heeft onze prioriteit. Andere soorten roofvogels als buizerd, sperwer, torenvalk en boomvalk worden wel genoteerd als wij deze op onze rondes tegenkomen. Het zoeken naar nesten van de wespendif krijgt extra aandacht. Zo wordt er jaarlijks een speciale wespendifdag georganiseerd in samenwerking met Vogelwacht Uden. Het onderzoek naar roofvogels neemt binnen de beschermingsactiviteiten een steeds grotere plaats in. Kennis over levenswijze en broedbiologie zijn onontbeerlijk. Ik wil met dit verslag de kennis en de aandacht voor de vogels, natuur en landschap delen met de beleidsmedewerkers, terreinopzichters, grondeigenaren en planontwikkelaars in onze omgeving.

Samenvatting

We kijken terug op een goed broedseizoen van de haviken. Begin april werd gestart met het leggen van de eieren, dit was een week later dan in 2014. In Bernheze waren negen succesvolle havikparen van de 16 bezochte territoria. Er werden in totaal twintig jongen grootgebracht die met succes de nesten hebben verlaten. Het mooie voorjaarsweer werkte mee aan dit succes. De gegevens voor ons havikonderzoek zijn verzameld in zes controlerondes. Er zijn dit jaar wat meer beschermingsactiviteiten geweest dan andere jaren. Zo moesten we in actie komen in maart bij boswerkzaamheden in Nistelrode. Wij hebben onze bezorgdheid onder de aandacht gebracht bij de verantwoordelijke contactpersonen. Er werd goed op gereageerd en gehandeld om verdere verstoring te beperken. Dit bracht mij op het idee dit eindverslag breder te verspreiden dan de gebruikelijke groep geïnteresseerden. Wij zijn erg voorzichtig met het verstrekken van roofvogelgegevens. Roofvogels zijn niet voor niets een wettelijk beschermde vogelgroep. In het onderzoekgebied Oss, Herperduin en Maashorst Noord dat wij voor het eerst hebben doorlopen waren de haviken nog succesvoller dan in Bernheze. Van de acht gevonden territoria waren er zes succesvol. Met een gemiddelde van 2,3 uitvliegende jongen per nest. Voor het eerst dit jaar was er een havikspaar succesvol in de Stelt in Oss met drie uitvliegende jongen. Drie havikterritoria werden op aanwijzingen van Edward Sliwinski niet gevonden of waren niet meer actief op de aangegeven plekken.

Inleiding

Dit eindverslag geeft een korte terugblik op het havikbroedseizoen 2015 in Bernheze en Oss, Herperduin en Maashorst Noord. Nu op veel plaatsen de jongen uit de ouderlijke territoria zijn vertrokken is dit een goed moment. Omdat bij onze roofvogelinventarisaties de havik de doelsoort is komen de andere roofvogelsoorten maar weinig aan bod in dit verslag. Van de andere roofvogelsoorten (sperwer, buizerd en torenvalk) worden de broedresultaten wel genoteerd en verder gevolgd op onze controlerondes. Alle broedgegevens worden verwerkt en doorgegeven aan de landelijke vogelonderzoek organisatie Sovon te Nijmegen. In de maanden juli en augustus wordt speciaal gezocht naar moeilijk op te sporen soorten als boomvalk en wespendif. De meer dan vijftientig havikterritoria liggen in het afgebeelde zoekgebied. Elk territorium wordt minimaal zesmaal bezocht in het broedseizoen. Al deze controlerondes worden met de fiets (± 35 km) afgelegd. Door regelmatig en intensief deze havikterritoria te volgen komen we veel te weten over de haviken. Vanaf eind februari wordt er gestart en eind juni gestopt. Paul Reijs is al jaren mijn vaste fietsmaat op deze rondes. Wij zijn goed op elkaar ingespeeld wat verstoring tijdens ons veldwerk tot een minimum beperkt. Ook vullen wij elkaar aan met kennis wat het uiteindelijk resultaat ten goede komt. Van elke controleronde wordt een verslag gemaakt en rondgestuurd naar roofvogelonderzoekers in de naaste omgeving. Met die informatie houden we elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen van de roofvogelpopulatie. Ook komen de roofvogelwerkgroepen Oss en Uden een aantal maal per jaar bij elkaar.

Gebiedsomschrijving

Het zoekgebied in het buitengebied van Bernheze heeft veel kwaliteiten op het gebied van natuur en landschap. Het roofvogel zoekgebied ligt ingeklemd tussen de A59 noordelijk in Heesch en de rijksweg A50 westelijk bij Nistelrode. De Gemeente Bernheze bestaat uit de dorpskernen Heesch, Nistelrode, Vorstenbosch, Loosbroek en Heeswijk Dinther. In het buitengebied in Heesch ligt het historische landgoed de Berkt met haar lanenstructuur en de kleinschalige gebieden als het Broek, Wijstbunders, Donzel en Hoge en Lage Wijst, de Vinkelse Loop, maar ook de historische zandwegen. De landschappelijke verbindingen door bosstroken zijn karakteristiek in dit agrarisch gebied. Als gevolg van de schaalvergroting in de landbouw is er sprake van een toename van nieuwe en grotere stallen in het LOG gebied 't Grolder. Verder richting Loosbroek ligt het open landschap de Bleeken, een agrarisch gebied dat grotendeels bestaat uit zwaar bemeste gras- en maïspercelen. De natuurwaarden van de kleine landschapselementen zoals houtwallen en de kleine bosjes bij het Brabant Water pompstation, Jonkerbos en Wolvenbos maken het aantrekkelijk voor vogels. De bossen bestaan voor het grootste deel uit productiebos met naaldbomen als Lariks, Fijnspar, Grove den en Douglas spar. Dit geldt ook voor de bossen bij Nistelrode en in het Zuidelijkste deel van het zoekgebied de Heeswijkse bossen. Alles bijeen een mozaïek van habitats met ruim voedselaanbod voor haviken (duiven), sperwers (zangvogels) en buizerds (muizen).

Oss, Herperduin en Maashorst Noord

De bosgebieden in het zoekgebied Oss, Herperduin met de gebiedsnamen: Snippenjacht, Voorste Heide, Rijsvennen, Ganzenven en Klompven en voor de Maashorst de noordelijk gelegen gebieden: Hooge Vossel, Munven, Munsche Heide, Hofmansplassen en Kanonsberg. Het zijn grotere aaneengesloten bospercelen die herstellen van de bosvorming die hier enkele jaren geleden is uitgevoerd. Het zijn heel andere bosgebieden dan in het agrarisch gebied in Bernheze. Dit maakt het voor ons extra interessant om te bezoeken. In het onderzoekgebied Herperduin en Maashorst broeden de verschillende havikparen zeer dicht bij elkaar maar ook dicht bij de buizerds. Toch lijken de buizerds weinig last te hebben om in de buurt van een havik hun jongen groot te brengen. Ze maken handig gebruik van de haviken door in hun voormalige nesten te gaan broeden of af en toe een prooi bij ze weg te ritsen. Een opmerkelijke en spannende waarneming was dit jaar die van een havik die bovenop een net geslagen ravenjong zat. Alhoewel ze soms op het havikmenu terecht komen, houdt de ravenpopulatie stand op de Maashorst. Vanaf 2000 heeft Edward Sliwinski het aantal roofvogelterritoria nauwgezet gevolgd; het aantal wespendif- , sperwer- en boomvalkterritoria blijft klein in dit gebied. Op de onderstaande foto een juveniele havik prachtig vastgelegd door Theo van Orsouw. Deze ontmoeting was bij de Rijsvennen op Herperduin.

Juvenilele havik Rijsvennen Herperduin
Foto Theo van Orsouw

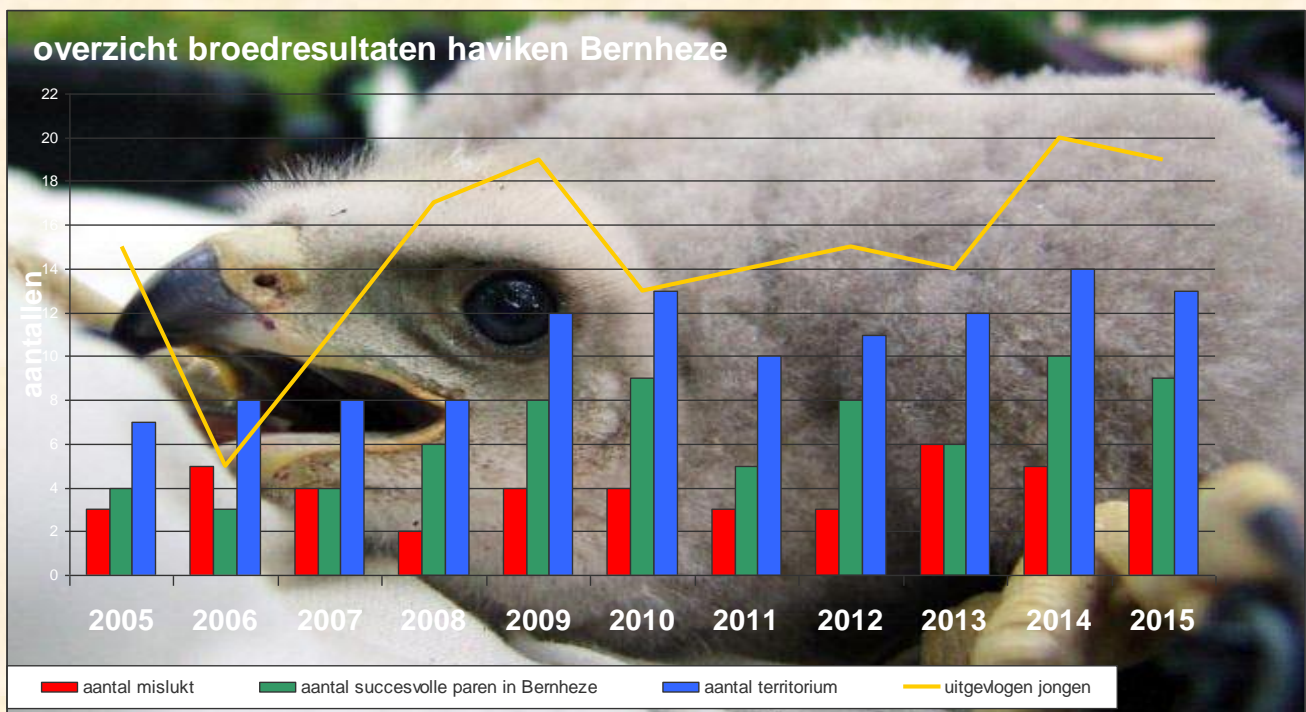

Weersomstandigheden 2015

Het weer werkte dit voorjaar goed mee, droog en meestal met een zonnetje. Februari was in het begin koud, door het heldere weer kwam de temperatuur tijdens de nachten regelmatig onder het vriespunt. Maart, april en mei waren zeer zonnig, meer dan gemiddeld. Vooral april was zeer zonnig. In het begin van mei viel er veel neerslag met zware onweersbuien. De zomer was vrij warm met een gemiddelde temperatuur van 17,5 °C. Vanaf 30 juni was er sprake van een hittegolf die tot 5 juli duurde. Op 25 juli trok een zware zomerstorm van zuidwest naar noordoost over het land. Het haviksnest op de Stelt waaide uit de boom. De takkelingen waren gelukkig groot genoeg om in andere bomen te schuilen.

Broedsucces havik(*Accipiter gentilis*) in Bernheze 2015

Nog net in maart zijn de haviken begonnen met de eileg, Gemiddeld 1 april lag het eerste ei in de meeste nesten. Elk jaar zijn er wel haviken die door onbekende reden niet tot broeden overgaan of waarvan wij het nest (vaak nieuw) niet terug kunnen vinden. Het overnemen van haviksnesten door buizerds kwamen we dit jaar ook weer een aantal keren tegen. Zowel het aantal broedparen als het aantal succesvolle broedgevallen is de laatste jaren in ons zoekgebied stabiel. Het verloop van het reproductiesucces wijst erop dat het prooiaanbod in Bernheze nog voldoende is om met succes meerdere jongen groot te brengen. Ook voor de uitgevlogen jongen is er nog voldoende ruimte in of rondom ons zoekgebied zo schatten wij in. Toch was het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen dit jaar lager dan andere jaren. Deze broedgegevens worden digitaal verwerkt met een speciaal nestkaarten programma en opgestuurd naar Sovon Vogelonderzoek Nederland. Alle gegevens worden centraal geregistreerd en jaarlijks gepubliceerd bij de Werkgroep Roofvogels Nederland. Bij de verwerking wordt samengewerkt met SOVON Vogelonderzoek Nederland. Dankzij de landelijke vogeltellingen beschikt Sovon over inzicht in de aantalsontwikkeling van Nederlandse roofvogelsoorten, hun verspreiding en de ontwikkelingen in voor vogels belangrijke gebieden.

Opvallend in 2015 was dat er meer haviksnesten door buizerds werden overgenomen. De nieuwe haviksnesten waren moeilijk op te sporen. Dit is terug te vinden in het aantal mislukte broedsels en daling van het aantal territoriums. Ook worden er elk jaar wel weer haviksnesten niet teruggevonden in bekende territoriums. Er was een lichte daling van het aantal uitgevlogen jongen. De stijging van het aantal broedparen lijkt zich te stabiliseren. Het is nog te vroeg om hier verdere conclusie uit te trekken. Bernheze blijft aantrekkelijk voor haviken.

In het volgend verslag zal ik meer vertellen over het voor ons nieuwe onderzoeksgebied Oss, Herperduin en Maashorst Noord. Het lijkt er nu op dat daar nog groei zit. Dit jaar lag de productie van het aantal jongen beduidend hoger dan in Bernheze. We kwamen daar meer haviksnesten met drie jongen tegen.

Andere soorten Buizerd Sperwer en Torenvalk

Zoals al eerder vermeld blijft de havik voor ons de doelsoort. Daar zijn we op gefocust tijdens onze struintochten. Toch wil ik enkele andere passerende soorten vernoemen. Wij hadden de indruk dat de buizerds het goed deden in Bernheze. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen was 1,3 bij de bij ons bekende nesten. Voor de twee sperwernesten die we volgden was 2015 zeker een goed jaar. Met respectievelijk vijf en vier uitgevlogen jongen. Dat geldt ook voor de torenvalken die in de door ons geplaatste nestkasten broeden. Er vlogen gemiddeld 4 jongen uit.

Vijf jonge sperwers op nest Hooge Vorssel Heesch

Vijf jonge torenvalken in de nestkast op de Wijst in Heesch

Boswerkzaamheden

De versturende werking van de boswerkzaamheden in februari en maart 2015. In februari zijn de haviken volop bezig met nestbouw, tijdens zachte winters kunnen er eind maart eieren gelegd zijn. Het zagen van bomen mag doorgaan tot 15 maart volgens de gedragscode zorgvuldig bosbeheer. Wat staat er in de gedragscode? Volgens de gedragscode mogen in de periode van 15 maart tot 15 juli geen boswerkzaamheden worden uitgevoerd in gemengd bos en loofbos (met uitzondering van populier). Als uitzondering op deze regel kan in de periode tot 15 april nog wel hout worden uitgesleept dat vóór 15 maart geveld is. Het is duidelijk dat hier een spanningsveld kan ontstaan. Ik ben ook weer dit jaar meerdere malen in contact geweest met de gemeente betreffende deze zaken. Gemeente Bernheze wil wel meedenken maar omdat deze boswerkzaamheden uitbesteed zijn aan de Bosgroep was er vorig jaar toch een communicatieprobleem. In Nistelrode werden op een afstand van minder dan 25 meter bomen verwijderd rondom de haviknestboom. Voor volgend jaar (2016) worden weer andere gebieden onderhanden genomen in Bernheze maar ook op de Maashorst. Nico Ettema werd aangewezen als contactpersoon met de Bosgroep. Hopelijk komt dit de communicatie ten goede en wordt de verstoring voor nestbouwende vogels uitgesloten.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar de volgende personen of organisaties die ons ondersteunen bij dit roofvogel onderzoek.

Paul Reijs, mijn vaste fietsmaat die mij hielp bij het opsporen van de haviknesten.

Marieke Berkvens, voor het doorlezen van de eerste tekstversie.

Werkgroep roofvogels VWG Oss, Edward Sliwinski, Otto Kwak en Marjo van Kreijl.

Werkgroep roofvogels Vogelwacht Uden, Jan van de Tillaart, Ad Bekkers en William van de Velden.

Steunpunt Werkgroep Roofvogels Nederland, Hanneke Sevink en Rob Bijlsma.

Sovon Nederland digitale nestkaarten, Jeroen Nienhuis

Ringstation Arnhem

Wim van Lith, Handhaving Groene Wetten.

Theo Brienen, Adviesgroep Flora en Fauna Gemeente Bernheze.

Jeroen Hendriks, Beleidsmedewerker Natuur en landschap Gemeente Bernheze.

Carel Slaats, Beleidsmedewerker Milieu Gemeente Bernheze.

Frans de Laat, Stuurgroep Maashorst.

Twan van Alphen, Regiomanager Bosgroep Noordoost Brabant

Nico Ettema, Adviseur Ecologie Eindhoven e.o.

Mark Bartels, coördinator Terreinen Brabant Water

Jos van Oorschot, beleidsadvies Gemeente Oss

Literatuur

Bijlsma R. G., 1993, Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels.

Bijlsma R. G., 1997, Handleiding veldonderzoek roofvogels.

Bijlsma R. G., Alle jaargangen De Takkeling 1990 t/m 2015.

Sovon Vogelonderzoek NL, Handleiding Broedvogel Monitoring Project, uitgave 2004.

Convenant Dassen en struweelvogels Bernheze 2006.

Landschapontwikkelingsplan(LOP) Bernheze 2012.

Structuurvisie Bernheze 2010, Grontmij Nederland bv

Blik op Bernheze ontwikkelingskader buitengebied Bernheze 2010, Arcades.

Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer 2010-2015, hulpmiddel bij het naleven van de Flora&Faunawet

Het Havik broedseizoen 2015 in Bernheze

Painting Raptor, Mariana del Hoyo,

Cusco Peru

Verslag controle rondes roofvogelinventarisatie

Berry Setton
Heesch 2015

Vogelwerkgroep Oss-Uden

Beste roofvogelaars,

Paul en ik zijn weer gestart met ons roofvogelrondje in Bernheze. We hadden prachtig zonnig fietsweer als we starten bij de Berkt in Heesch. Dit nieuwe nest van vorig jaar heeft de herfst stormen goed doorstaan. Verder geen bijzonderheden. We zijn aan de vroege kant dat realiseren we ons ook maar we willen weer zo graag. In de Bleeken zien we een klein groepje Kleine Zwanen die we hier in de winter hebben gevolgd. Het vrouwtje Torenvalk laat zich goed bekijken en vliegt zelfs op het dak van de nestkast. We zijn benieuwd of het koppel dit jaar wel gebruikt maakt van de nestkast. Bij het Wolfenbos zien we een vrouwtje havik boven het bos. Verder zoeken in dat bos levert geen nest op. We komen regelmatig wolken tjak-tjakkerende Kramvogels tegen. We gaan naar Rukven waar we het nest niet gelijk terug vinden. We denken dat het uitgewaaid is. Verder door zien we ook een nest kom op de gegroend liggen van een eerder nest. Dit is interessant om deze inhoud voorzichtig te door zoeken. We vinden veel eierschaalresten en botresten. Later zien we het vrouwtje wegvliegen met eromheen enkele roepende kraaien. Dit wordt weer een uitdaging om hier het nest te vinden. Bij de Heidebloem is de nestrand al opgehoogd, verse afgeknakte takken kunnen we duidelijk onderscheiden op de oude takkenrand. Via Jonkerbos waar we geen nest vinden naar het nest in de Wielen. Ook hier is aan het nest in de berk gewerkt. Dit was een verkortrondje. De andere nesten volgende keer.

Zondagmorgen wandeling in de Rauwe Heide in Nistelrode. Er zijn hier flinke dun werkzaamheden in volle gang. De eerste twee nesten van geen opvallende bijzonderheden. Bij het zweefvliegveld horen we de havik kekkeren. Ze zijn hier aan een nieuw nest bezig. Hopelijk worden ze niet gestoord door de boswerkzaamheden. Ik zal van de week even naar de Gemeente bellen voor inlichtingen. Grote groep foeragerende sijsjes in de lariksen. Mooi zonnige wandeling.

Tot volgende keer.

Berry

Beste roofvogelaars,

Het is prima weer met dit voorjaarszonnetje. Vorige keer hadden we dat geluk ook al. Hier volgt een kort verslag samengesteld van de notaties uit het veldboekje. Onderweg op de Groldersedijk zingende geelgors en roepende wulp.

Rauwe Heide Nistelrode H20

H20 laat zich niet horen wel zien we ze als we bij de fiets staan om verder te gaan. Net als vorige keer veel grote takken op de grond afgescheurd van de grove dennenstammen De sneeuwval in december is de oorzaak. De grote lijster vergezelt ons met zijn mooi verdragende roep. Ook trekken er veel groepen vinken voorbij.

Rauwe Heide Nistelrode H2

Het nest in de lariks ziet er nog goed uit maar geen verdere bijzonderheden. Vorig jaar niet succesvol of nest niet gevonden. In de sparren zingende goudhaantjes.

Zweefvliegveld Nistelrode H3

Een enkel kekje van de havik. Hier wordt de havik verstoring door de boswerkzaamheden. Er worden uitheemse soorten verwijderd denk aan Amerikaanse eik en vogelkers! De havik is dit jaar aan een nieuw nest begonnen in een lariks op 10 meter afstand van de bestaande nestboom. Er is binnen de vijftig meter van de nieuwe nestboom gedund, niet volgens de regels van de gedragscode bosbeheer! Er worden grote open plekken gemaakt voor meer kruidige onderbegroeiing en verjonging bos. Ik heb een e-mail naar de Gemeente gestuurd en mijn bezorgdheid uitgesproken.

Meuwel Vorstenbosch H22

Dit is voor ons een nieuwe havik die we van Jan vd Tillaart Vogelwacht Uden hebben overgenomen. Hij past goed in ons onderzoeksgebied. We ontdekken twee grote nesten maar verder geen bijzonderheden.

Achter Bedaf Vorstenbosch H23

Iets verder door zien we een havik, ook een geadopteerde over het weiland aankomen die in een bosje verdwijnt. Het kan zijn dat dit de havik is van Meuwel H22. Die voor een ander nestbos heeft gekozen. De volgende keer gaan we in dat bosje zoeken. We gaan nu verder richting Vorstenbosch.

Nistelrodesedijk Vorstenbosch H24

Ook de deze havik overgenomen van Jan van de Tillaart. Havik laat zich goed zien en horen alleen zijn nest hebben na veel zoeken nog niet gevonden. Dat is wel balen, wel drie reeën die ons pad kruisen. We gaan verder richting Dinther dus een heel eindje fietsen maar dat is geen straf met dit mooie weer goed voor de conditie. In de lucht de voorjaarsgeluiden van vogels. Ook de spechten, boomklevers, groenlingen, heggenmussen zijn actief in elk bosje waar we komen. En zoals al vermeld telkens groepen doortrekkende vinken.

Bosweg Dinther H14

Wat we niet verwachten gebeurt hier. Al drie jaar hebben we het nieuwe nest van deze havik niet gevonden. Nu vliegt hij richting het oude nest. Dit nest is al die jaren gebruikt door een buizerd in gebruik we hopen dat de havik het dit jaar heeft gewonnen van de buizerd.

Klotbeek Dinther H5

Deze havik heeft al zijn nest gewerkt er liggen verse takken op het nest. De havik laat zich goed bekijken en horen. Geen plukresten in de bossen in deze tijd we zijn vroeg. Als het vrouwtje gaat opvetten voor de eileg gaat ze meer prooien vangen en zullen we de resten meer zien. Het water staat hoog tegen de randen van de sloten.

Het terrein van Brabantwater Loosbroek

Hier zijn we ook al drie jaar een havik "kwijt". Vorig jaar zijn hier boswerkzaamheden uitgevoerd en aan een kant moeten deze nog worden afgemaakt. Ze zijn nu nog niet begonnen! Wel zien we de gemarkeerde bomen die nog gezaagd moeten worden. Het sperwernest is niet meer terug te vinden. Wel twee andere nesten waarvan een nieuw in aanbouw waarschijnlijk buizerd aan de andere kant. Geen havik aanwijzingen, bos is te open en te onrustig.

Via de "de Bleeken" gaan we huiswaarts een grote groep(>300 stuks) Kieviten en een roepende wulp als we via het Watergat naar Heesch rijden, we hebben weer genoten van deze heerlijk buitendag.

Groet,
Berry

Beste roofvogelaars,

In dit verslag ook enkele woorden van eerdere bezoeken aan getriggerde nieuwe havik gebieden, ook al eerder gedeeld met andere belangstellenden, via WhatsApp als snel communicatiemiddel. Het is een uitdaging voor elke roofvogelonderzoeker om het nest van een havik te vinden, zeker als er duidelijke territoriumgedrag is en duidelijke vestigingsaanwijzingen zijn. En als het een nieuw gebied is dan kost dat tijd, o.a. bij verkenning van het gebied. Het is vaak belangrijk wat speelt er in het gebied buiten het roofvogel geburen en waarom heeft de havik net voor deze plek gekozen. Zo ook de havik van de "de Stelt" een gebied waar Paul een havikspaar had gezien. Lees verder hieronder.

Havik "de Stelt" Oss

Verschillende bezoeken gebracht (28, 30 maart en 1,6,9 april) in deze gunstige zoektijd en voor mij nieuw haviksgebied "de Stelt", buitenrand van Oss. Waar de tijdsinvulling en afwisseling niet goed voor is, de Paasdagen en lunch pauzes tijdens de werkweek worden ingevuld. Eerder bericht: Ik ben vanmiddag nog even op "de Stelt" geweest. Bij het bosje achter het nonnenklooster hoorde ik de havik(zacht). Ik ben de andere kant dan gewoonlijk een doodlopende weg ingelopen. Bij een boerderij in het bosje sprak ik met een man die daar in een naastgelegen houten woning woont. Een duivenmelker! We zijn in gesprek over de duiven, ja hij had veel last van roofvogels vooral van torenvalken! Die met die grijze rug! OO, je bedoeld de havik? In de duivenvereniging hadden hem geadviseerde "die roofvogel moete kapot schieten". Hij vertelt verder, hij(roofvogel) komt hier elke dag. Ik geef advies om in de buurt te blijven als hij zijn duiven loslaat. Ik ben op zoek naar deze havik zeg ik(de verrekijker had hij al opgemerkt) waarop hij vanuit een ander vaatje gaat tappen. Nee, doodschieten doe ik niet dat is nu eenmaal het risico als je zo in de bossen woont. Ik vind dit dus een zaak om in de gaten te houden. Ik weet dat de havik niet weg gaat bij deze kant en klare lekkere hapjes.

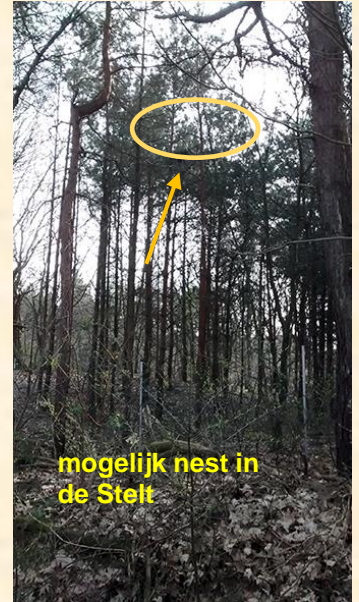
Andere bezoeken(4x) zijn niet bevredigend/onduidelijk omdat het mogelijke nest

Plukrest 3(duif)bij de hondenvereniging op de Stelt

ook niet groter groeit of verder wordt opgehoogd, en nu de vorm van een buizerdnest overhoudt. Ook zie ik en hoor ik **alleen** het mannetje havik, wel heftig wat ik nooit eerder heb meegemaakt. Voor mij bijzonder dat je bij elk bezoek het mannetje hoort of ziet. Havik mannetjes hoor of zie ik normaal weinig of niet in deze tijd. Of zit het vrouwtje al op nest wat wij niet weten. Hoe is jullie ervaring? Ik vind het leerzaam als ik hierop een reactie krijg van jullie. Zelf denk ik dat het een jong onervaren koppel is of een vrijgezel haviksmannetje, het vrouwtje zelf nog niet gezien(Paul?). Het blijft voor mij onduidelijk

dus hulptroepen en suggesties zijn welkom. Havik voor Marjo.

mogelijk nest in de Stelt

Plukrest 1 de Stelt

Plukrest 2 de Stelt

Close up mogelijk nest

In Loosbroek waren we ook al drie jaar een havik “kwijt”, maar weer teruggevonden zoals al eerder gemeld. Bij mijn bezoeken 29 maart en 6 april tref ik het vrouwtje dat zeker de laatste keer telkens terug in de buurt van het nest vliegt. Dus dat komt hier wel goed bij deze krakemikkige nestbouwers maar wel herkenbaar uit verleden. Nog geen ei gelegd of nog niet vast broedend op het nest, maar wel alert en waakzaam. Ik ben benieuwd naar de herkenning van de 2^e geruide handpen, maar die moeten we dan wel vinden. Een uitdaging.

Rauwe Heide Nistelrode H2

Al weer tweemaal extra(29 maart en 5 april) op pad naar deze locatie. Nog geen aanwijzing dat hij nog aanwezig is. Zo heb je elk jaar wel een havik die je in deze tijd niet terug vindt. Het nest in de lariks ziet er nog goed uit maar geen verdere bijzonderheden. Vorig jaar niet succesvol of zijn nest niet gevonden, was wel aanwezig. In de sparren zingende goudhaantjes en boomklevers.

Zweefvliegveld Nistelrode H3

Nieuw nest in Lariks. Zie geen staart over het nest, hoor of zie geen havik. Maar ga er hier vanuit dat vrouwtje op eieren op het nest zit. Extra aandacht vanwege de boswerkzaamheden die hier waren en waardoor hier her en der open plekken zijn ontstaan. Ook zijn er veel dikke Amerikaanse eiken verwijderd! We willen blijven beheren in de bossen in Nederland. Wie is er eigenlijk voor bos omvorming?

De wielen Heesch H1

deze veer gevonden als pluk rest in de Wielen bij havik nest. Er lagen veel pluk resten vrouwtje duidelijk aan het op vetten. Vliegt rond met volle krop. Nog niet vast op nest. Veer van volière vogel?

Plukrest havik de Wielen
Veer van.....?
Eftelingdurf of volière vogel

Vrijdag 10 april

Zodat was verslag van de eerder extra bezochte gebieden, nu de geplande roofvogelronde. Paul is nog op vakantie dus ik ben alleen op pad vandaag. Het is een prachtig zonovergoten dag als ik thuis weg fiets. Ik kom overal dagvlinders tegen citroenvlinder, oostelijk vosje en vrouwtje oranjetipje wat wil je het is 22 graden.

De Berkt Heesch H11

Door de geelgors verwelkomt met zijn zang en mooi inbeeld een gekraagde roodstaart. Dat begint goed. Vandaag voor het eerst mijn nieuwe telescoop mee en gelijk een mooi donder oranje oog van het vrouwtje havik in beeld. Ze zit vast te broeden.

Plukrest de Berkt

Vandaag ook nog even naar het bosje bij het kasteeltje, daar zie ik boompieper omlaag zijlen. Het nest is niet verder opgebouwd dus zeker geen havik misschien de buizerd die boven mijn hoofd hangt. Ook zie ik hier het vrouwtje sperwer in de lucht met er om heen vijf roepende buizerds in baltsvlucht. Het is ook hun weer denk ik als ik verderga.

De Bleeken Loosbroek

Hoera de koeien zijn buiten denk ik als ik de Bleekseweg in fiets. Twee boerenzwaluwen bij de eerste boerderij. De torenvalk(man?) zit op de uitkijk voor de nestkast, hopelijk zit vrouw lief op eieren. Afwachten. Hier in dit open weidegebied is het weer genieten van veldleeuwerik en Kievit. Met deze zon kan ik al een beetje bij kleuren voor onze vogelreis naar Noord Griekenland Evros delta.

Koeien buiten de Bleeken

Verlengde Rukven Heeswijk/Dinther H15

In de sloot paddensnoeren en koppels padden, hier zie ik een vosje wat later(waarneming.nl dagvlinders) blijkt een Oostelijk vosje te zijn. Verder rustig geen kek wat nu goed is vrouwtje op nest? Zie niets. Verderop schieten twee reeën weg als ik een bosje doorzoek. Waar ook een buizerd actief is.

Paddensnoeren Rukven

Heibloemseweg Heeswijk-Dinther H9

Hier klap ik mijn krukje uit om wat te eten en te drinken. Onder het geluid van de knisperende dennenappels en vogelgeluid is het hier lekker rustig. Een klein kekje van de man verder geen plukresten ook geen staart of andere aanwijzing dat vrouwtje op het nest zit.

Klotbeek Dinther H5

Ik vind mijn eerste havik ruiveer van dit jaar. Het mannetje laat ook kort van zich horen. Vrouwtje op het mooie tweedejaars nest, komt goed.

Bosweg Dinther H4

Was het de vorige keer nog maar een beginnend nestje dat Paul hier ontdekte en niet geheel zeker dat het van de havik was. Nou die twijfel is geheel weg. Groot nest met veel plukresten van havik in de buurt van het nest.

Plukrest Bosweg gaai

Nieuwe haviksnest Bosweg

Jonkerbos Loosbroek H12

Het blijft onduidelijk waar de havik zijn nest heeft. Nest van het vorig jaar lijkt niet vernieuwd met verse takken. Wel een plukrest en het vrouwtje zie ik bij elk bezoek.

Konijn plukrest Jonkerbos

De tijd vliegt op zo een mooie buitendag. De volgende keer neem ik de Vorstenbosch nesten weer mee.

Groet
Berry

Beste roofvogelaars,

Na een schitterende vogelreis door Noord Griekenland weer terug in Nederland. We hebben vooral genoten van de natuurbeleving, wat een diversiteit aan bloemenpracht en stilte! Met onze Bulgaarse gids hebben we in 10 dagen rondgetrokken vanaf Kerkinimeer, Nestosdelta, Dadia Forest en Evros Delta, dat meer dan 180 verschillende soorten opleverde. Het is weer even wennen aan de mindere temperatuur en vogelgeluiden hier in Heesch. Maar toch een gierend welkom van de gierzwaluwen die weer terug zijn en boven onze tuin in de lucht rondscheren.

Vandaag 4 mei verplichte snipperdag van het werk dus een goede gelegenheid om op pad te gaan voor de roofvogels in Bernheze. Ik ben benieuwd hoe het er voorstaat in ons gebied. Mooi fietsweer met afwisselende wolken luchten maar zonnig en bloeiende wegbermen met fluitenkruid, smeerwortel, pinksterbloemen en paardenbloemen in deze tijd.

De Wielen Heesch H1

De torenvalk aan de Wijststraat zit te broeden in de nestkast. Ik zie haar kopje net boven de aanvliegplank. Boven de sloot aan de Groldersdijk zit een vogelsoort die we in Griekenland **niet** gezien hebben, een ijsvogeltje zit op een tak boven de sloot. Verder fietsend geniet ik van geelgors en grasmus en kom ik bij de Wielen. Ze halen hier de prei van een aangrenzende akker. In de omgeving van het nest veel plukresten en vier ruiveren die mooi zijn blijven liggen. Er zit dons aan de rand van het nest, verder zie of hoor ik niets van de havik.

Wegberm op het Grolder Heesch

Prei oosten op de Wielen in Heesch

Rauwe Heide Nistelrode H20

Sperwernest langs de toegangsweg wordt nog niet gebruik. Als ik bij het "nieuwe" haviksnest sta (tweede jaar)niets opvallends. Hier geen prooiresten of ruiveren, ook zie geen dons. Ik loop naar het oude nest wat verderop, vermoedt dat dit nest dit jaar weer wordt gebruikt omdat ik donsveertjes zie zitten aan de nestrand. Ook ligt er een plukrest van een houtduif.

Een buizerd vliegt alarmerend van zijn nest als ik via de bosrand naar de fiets terugloop.

Rauwe Heide Nistelrode H2

Hier hoor ik de gekraagde roodstaart die ik vandaag op meer plaatsen zal aantreffen. De lariksen zijn goed uitgelopen en het haiksnest is vanaf de grond moeilijk te zien. Geen bijzonderheden.

Zweefvliegveld Nistelrode H3

Het kost even moeite het nieuwe nest in de lariks terug te vinden. Het havik mannetje heeft me opgemerkt als ik zoek en laat van zich horen. Een grote bonte specht vliegt uit zijn nestholte en verraadt zo zijn nest.

Meuwel Vorstenbosch H22

Geen havik activiteiten in het particulier bosje. Volgende keer misschien meer succes met speuren als er jongen op het nest zijn en het vrouwtje zich weer laat zien en horen.

Plukresten postduif en de gevonden ruiveren de Wielen Heesch

Bestrijding eikenprocessierups in Vorstenbosch

Nistelrodesedijk Vorstenbosch H24

Als ik richting Vorstenbosch fiets zie ik een tractor die wolken witte rook in de eikenbomen blaast. Omdat ik foto's maak komt de bestuurder informeren. Hij verteld dat dit het nieuwste wapen is in de strijd tegen de eikenprocessierups de nematode *Steinernema feltiae*. Dit microscopisch kleine wormpje, ook aaltje genoemd, is een natuurlijke vijand van de eikenprocessierups. Overigens gaan de nematoden niet in hun eentje de rups te lijf. De aaltjes werken samen met een bacterie die onschadelijk is voor andere dieren en mensen.

Bij het nest van de havik zie ik een donsrand, geen plukresten of ruiveren gevonden.

Bosweg Dinther H14

Hier vliegt het havikvrouwtje van het nest in de grove den. Veel plukresten en ruiveren vind ik hier. Een mooie koffie plek voor ik weer verder ga.

Klotbeek Dinther H5

Hier is de havik weer naar achteren verhuisd naar het oudere nest aan de rand. Ik zie volop donsveertjes aan de nestrand. Geen ruiveren gevonden. Een van de vele citroenvlinders vliegt voorbij. Verderop een mooi zitje bij een boerderij, de Brabantse gastvrijheid zal ik onthouden voor de volgende keer.

Gevonden ruiveren havik Bosweg

Even uitrusten? Ga gezellig zitten Klotbeek

Heibloemsedijk Heeswijk H9

Bij het haviksnest het zelfde beeld dons aan de rand van het nest. En plukrest van wilde eend in de buurt van de nestboom.

Verlengde Rukven Heeswijk H15

Op het vermeende haviksnest hoor ik een buizerd roepen. Ik krijg hem niet in beeld. Dons aan de rand van het nest. Het hele bosje tot het einde doorlopen maar geen havik activiteiten.

Via de "de Bleeken" ga ik huiswaarts de torenvalk vliegt uit de nestkast. Ik zie drie jongen kieviten in het gras met opletende ouders aan de Bleekseweg een mooie afsluiter van deze geslaagde dag.

Smeerwortel in bloei

Plukrest wilde eend Heide bloemsedijk

Volgende keer:

Het terrein van Brabantwater Loosbroek en De Berkt in Heesch, want de tijd vliegt als je zo aan het struinen bent.

Groet, Berry

Beste roofvogelaars,

Even vooraf een aantal aanvullingen en/of correcties op roofvogelverslag Herperduin en Maashorst Noord.

Havik H? Kanonsberg;

Plukrest veren gevonden bij havik kanonsberg, zijn niet van de Raaf maar zijn van een Aalscholver dat heeft Paul bij thuiskomst opgezocht.

Havik HH8 Munsche heide

Aanvulling op de gevonden lege eierschalen onder het haviksnest. Jammer genoeg hebben we die niet meegenomen. Volgens Marieke kun je het wel zien aan de eiranden als er jongen zijn uitgekropen. Edward reageert dat hij dit al eerder heeft meegemaakt op deze plek. Hij denkt aan mogelijk verstoring door jagers. Wij gaan volgende keer kijken of er toch jongen zijn en of er poepjes liggen.

Havik HH1 Putje Oss

Herkomst van de gevonden blauwe plastieken vogelring NL-H8 06 388. Via het ringenbureau van kleindierliefhebbers Nederland KLN kregen we antwoord. Het betreft een kippenring, ring van een sierhoen.

Ook opgezocht herkomst van gevonden schedel. Het is van een houtsnip.

Havik De Stelt(aanvulling)

Heb met toestemming in de tuin van het klooster beter kunnen kijken. Er liggen inmiddels(6-juni) poepjes onder het nest. Havik vrouwtje stond op de nestrand, en heeft net een prooi gebracht. Ik krijg twee grote donsjongen in de kijker, een beschadigde ruiver gevonden onder het nest.

Tekst foto

Bij de foto in het vorige verslag van de gevonden ruiveren, staat een foutje in de tekst bij de foto. Links de sperwer ruiveren moet zijn **rechts**, dit als correctie voor de opletende lezers.

Wespendief waarnemingen

Aanvulling op de waarneming 20 mei van de wespendief op de Snippenjacht Herperduin. Tijdens de 1000 soorten telling zondagmorgen 31 mei hebben wij twee bij elkaar vliegende wespendieven gezien bij de Snippenjacht Herperduin. Een donker en licht gekleurd exemplaar. Eerst hoog in de lucht(boven fietsbrug) later laag vliëgend tussen de bosschages achter elkaar aan. Waarneming vanaf het bankje midden op de Snippenjacht. Zoeken naar mogelijk nest leverde niets op.

Roofvogelronde 27 mei,
Vandaag alleen op pad in Bernheze Paul is op vakantie.

De Wielen Heesch H1

Als ik nog op grote afstand van het nest ben in een berk, alarm van het vrouwtje. Onder het nest een volledige poepcirkel van ongeveer 3 meter, dus ik schat zeker drie jongen. Ik vind weer een ruiveer als ik naar de plukplek loop. Net uitgevlogen jongen van de winterkoning vliegen druk rond met er omheen bezorgde ouders.

Rauwe Heide Nistelrode H20

Vorige keer niet gerust omdat er geen dons aan de rand van het nest hing. Nu ziet het nest er ook weer doods uit. Ook bij het oude nest geen actie. De havik kekkerd en als ik richting het geluid loop zie ik onderweg enkele plekken met verse plukresten van duif. Weer een nieuw nest hebben ze gebouwd dit jaar. Ik ben blij als ik wegloop en de plek markeer.

Rauwe Heide Nistelrode H2

Dit jaar nog niet gehoord of gezien de twee nesten van de andere jaren worden niet gebruikt. Het zoeken aan de overkant op particulier terrein levert ook nu weer niets op.

Ik wil graag onze opmerkelijke waarnemingen van staartmezen met jullie delen. Wij komen in havik territoriums vaak nesten van staartmezen tegen. Onze gedachte is dat de staartmezen bewust de bescherming van de havik voor hun nestjes opzoeken tegen andere predators als ekster of gaai. Hier is dat dan dit jaar niet gelukt omdat de havik hier niet door ons wordt gezien.

Zweefvliegveld Nistelrode H3

Het nieuwe nest hoog in een lariks is moeilijk te volgen. Wel zie ik het vrouwtje boven het nest in de lucht. Geen poepjes onder het nest, deze komen niet op de grond omdat ze hoger blijven hangen. Verderop twee buizerds en een vermoedelijke wespdiëf (de uiteinde van de vleugels iets omlaag gebogen) hoog glijdend op thermiek. Tijd voor een boterham op een plekje in de zon.

Nistelrodesedijk Vorstenbosch H24

Op de fiets richting Vorstenbosch met een speurend oog op eventuele boomvalken. Jan van den Tillaart heeft naast het zweefvliegveld wel eens een boomvalk waargenomen, vaak komen ze terug op die plekken. Ik ben waakzaam maar dat is niet genoeg geen boomvalk in de lucht. Onder het nest van de havik liggen poepjes dus dat zit wel goed hier. Een verse plukprooi van duif valt gelijk op. De veertjes hebben net de grond geraakt zo lijkt het.

Bosweg Dinther H14

Hier is het vrouwtje heftig aan het alarmeren als ik het bospad in loop. Er liggen poepjes rondom de nestboom. Geen ruiveren of nieuwe plukresten.

Klotbeek Dinther H5

Hier is de havik dit jaar weer naar achter in de bosstrook verhuisd, op een eerder gebruikt nest. Hier vinden we altijd bijzondere prooiresten. Nu ook weer van een eend. Geen ruiveren.

De tijd gaat snel op z'n controle ronde. En dit moet al weer de laatste havik zijn voor vandaag. Als huisman moet ik voor het eten zorgen vanavond.

Tot volgende keer, Berry

Beste roofvogelaars,

Vervolg van de 6^e roofvogelronde Bernheze op 5 juni,
Samen met Paul vandaag op pad de resterende havik nesten controleren.

De Berkt Heesch H11

Ik wil vandaag onder het nest kijken op particulier terrein omdat van achter de afrastering niets te zien is. Spannend. Onder het nest niets te zien van ruiveren, plukresten of poepjes. Het nest is geheel tussen de boomtoppen verscholen en door de vele bladeren niet te zien. Volgende keer hopelijk grote jongen die als takkelingen om het nest gaan zitten en dan te zien zijn.

Het terrein van Brabantwater - 1 Loosbroek H8

Vorige keer een dooie bedoeling bij het nest in een beuk nu liggen er enkele poepspetters onder het nest. De jongen zijn nog niet erg oud ik schat 15 dagen, legdatum 10 april. Zo verschillen de leeftijden van de jongen altijd wel een aantal dagen met andere territoriums. De haviken zijn met dit koude voorjaar niet vroeg begonnen met de eileg. Als we bij de fiets staan komt er een Sint-jacobsvlinder voorbij. Op de fiets horen en zien we Kieviten en wulpen en verschillende kleine karekieten, grasmussen en rietgorzen. Vogels die je verwacht in dit opengebied. Het is onduidelijk of de Torenavalkkast onder het ooievaarsnest bezet is. Dus als jullie iets zien hoor ik het graag.

Wolvenbos h0 Loosbroek

We gaan hier zo maar af en toe kijken, het is een mooi rustige plek. Maar al jaren geen broedende havik meer. We genieten van twee zangposten van de fluit. Er ligt poep onder het roofvogelnest dat bezet is door een buizerd.

Wat een tekenbos is dit! Onze broekspijpen zitten vol met die kleine krenge.

Verlengde Rukven Heeswijk h15

Ook hier is het haviksnest bezet door een buizerd. Er zijn jongen op het nest. Als we verder zoeken komen we het havik vrouwtje tegen als ze op de vleugels gaat uit de bosrand. Geen haviksnest dit jaar hier. Wel plukresten o.a. ekster. Ook vinden we een duivenring NL2013. Twee jongen reebokken staan in de schaduw, eentje gaat even later in het gras liggen. Het is een hete dag en de temperatuur is opgelopen rond de 30°. Dit bosje staat bij ons ook bekend als het tekenbos. En dat blijkt nu ook weer. We tellen ze op onze broekspijpen, ik vijf maar Paul komt aan de tien.

Heidebloemsedijk Heeswijk h9

Hier geen poepjes onder de nestboom. De havik is naar elders vertrokken.

Het terrein van Brabantwater - 2 Loosbroek

Ook bij het terrein van Brabantwater-2 te Loosbroek geen roofvogel activiteiten. Het is onduidelijk of het nest van de sperwer wordt gebruikt.

Jonkerbos Loosbroek h12

Geen duidelijk broedpoging van de havik in dit bosje. De havik komt hier wel dat is te zien aan de plukresten. Verse plukrest van patrijs en een mooie ruiveer(HP3). Ook nog foto's van de eerder gevonden prooiresten.

Ook gaan we nog langs bij de koeienboer Abel Buis waar we de nesten van boerenzwaluwen tellen. Minder hergebruik van nesten op de nestplankjes die we hier in 2014 hebben opgehangen, ze bouwen liever nieuw.

Een magere ronde, daarom op zaterdag 11 juni enkele foto's gemaakt van nesten die wel succesvol waren. En goed van af de grond waar te nemen zijn. Ook een foto van de torenvalkkast op de Wijst te Heesch. Vijf pullen liggen er in de nestkast. Leuk om te zien de prooi overdracht. De rolverdeling: Het mannetje komt met de muis aanvliegen het vrouwtje neemt deze over en vliegt er mee naar de nestkast waar ze de jongen voert.

Minimaal 3 haviksjongen (30dg) op het nest havik de Wielen Heesch

Minimaal 2 haviksjongen (25dg) op het nest havik de Stelt Oss

**Havik vrouw Hooge Vorskse Heesch
Foto Ank van Erp**

Havik Hooge Vorskse Heesch

Hier zijn minimaal twee jongen groot gebracht op een nieuw nest. Met Ank van Erp naar het nieuwe nest langs de golfbaan. Het is onduidelijk of dit ook een nieuw havikspaar is. Prachtig de jongen in beeld als we bij het nest staan. Ze vliegen al rond het nest.

Hier naast een foto van Ank van het haviksvrouwje. Later het oude nest bezocht geen poepjes!

Volgende fietstocht staat al weer gepland, dinsdag 16 juni roofvogelronde Herperduin en Maashorst Noord. Hopelijk zien we nog takkelingen op de nesten, we zijn aan de late kant.

Tot volgende keer.
Berry

Beste roofvogelaars,

Hieronder onze bevindingen van deze fietsronde met bezoek aan verschillende havik territoriums.

Putje HH1:

Op een particulier terrein waar we een prachtig nest met dons rand aantreffen. Ook twee prachtige ruiveren gaan mee naar huis. Veel plukresten van duif in de nabijheid van de nestboom. Was we weg lopen horen we het vrouwtje kekkeren.

Koepelweg HH2:

Een ander beeld rond het nest aan de Koepelweg. Geen plukresten of ruiveren wel dons aan de rand van het nest. Ook gekekker van de havik als we weer weggaan.

Zevenbergseweg HH3:

Bij mij bekend als het homobosje. Ik weet dat jaren terug de havik daar aan de linkerkant van de weg broedde. Nu heeft hij een prachtig nest aan de rechterkant van deze weg. Geen geluid of donsje dat verraad dat hij er zit te broeden, maar het nest is duidelijk opgehoogd met verse takken. Dus dat komt zeker goed.

Snippenjacht HH4:

We zien het prachtige gezicht van een ransuil op de bekende nestplaats, ook liggen er veel verse braakballen. Hij kan op de BMP tellijst. Hier zitten de haviken kort naast elkaar. We staan nu onder het oudste nest waar enkele donsveertjes aanhangen. Verder geen bijzonderheden.

Snippenjacht HH5:

Iets verderop een nest op een zijtak wat ongebruikelijk is voor een havik. Er ligt al veel schijt onder het nest en even denken we dat er al jongen zijn. Maar het zij grote plakpaten van volwassen beesten. Geen jongen maar wel twee prachtige handpennen die in de tas gaan. We vinden geen plukresten.

Ganzenvan Havik (h1 Marjo)

We komen er langs en kijken even bij het nest hoog verscholen in de top van een spar. Verder geen bijzonderheden. Ik denk dat Marjo de ruiveren al heeft verzameld, of niet?

Munven HH6:

Hier zit een nijlgans pontificaal op het oude haviksnest te broeden. En mooi gebiedje waar we onze boterham opeten en genieten van de gekraagde roodstaart die we mooi in beeld hebben. Een buizerd is er actief aanwezig en zal wel ergens een nest hebben. In de vijver zien we een salamander en verschillende kikkers.

Zuidwesten Munse hei HH7:

Nest niet gevonden tussen en door al die bosomvormingen. Jammer van al die dikke Amerikaanse eiken die hier omliggen!

Munsche heide HH8:

Ons bekende tel gebiedje van de nachtzwaluw. Maar wat staat de heide er slecht voor. Overbegrazing door de grote grazers die ze ook nog bijvoeren zoals we vanmiddag zien want anders blijft er helemaal niets over. Wat een trieste aanblik. Wel zien we zeker vier torenvalken foerageren op een manier zoals boomvalken dat doen. Vanuit boomtop en dan pats op de prooi die in de lucht wordt opgegeten. Bekijken dit alles door telescoop. Het haviksnest is opgehoogd maar verder geen bijzonderheden.

Kanonsberg Havik Marjo

Dit was onze mooiste en bijzonderste waarneming vandaag. We gaan naar het nest van de raaf kijken. Daar bij die groene stam. Ik hoor ze al zegt Paul als we richting nestboom lopen. Een klagend geluid, en dan gaat het snel. Voor ons op minder dan tien meter afstand ligt een havik en een raaf te rolleballen. Doordat de havik ons opmerkt komt de raaf met de schrik vrij. Vrouwtje havik vliegt weg. De raaf is gewond want we kunnen hem daarna op korte afstand benaderen. Wel zoekt hij de beschutting op. Het is een volwassen jonge raaf en kunnen zo geen verwondingen ontdekken. We overwegen hem eventueel mee te nemen maar laten hem daar toch achter. Ouders horen we boven het bos roepen.

Aangeslagen jonge raaf komt met de schrik vrij? Of de beschadiging door de nagels van de havik blijvende schade geven is niet bekend.

Hooge Vorssel H20

Afsluiten in ons eigen Heesch, even langs bij de havik op de golfbaan. We zien het koppel haviken wegvliegen als we het nestbos inlopen. Verder geen bijzonderheden.

Na onze vogelreis gaan we weer op zoek naar ruiveren en wie weet zijn er dan al wespddieven en boomvalken.

Groeten,
Berry